

Såtid höstvetete och vårsäd

L7-170 2012

FÖRSÖKSVÄRDAR:

Hushållningssällskapet Kristianstad, Borrbym
Hushållningssällskapet Malmöhus, Vallåkra
Hushållningssällskapet Malmöhus, Borgeby
Alnarps Egendom, Alnarp (försöket
kasserat pga. utvintring)

FINANSIERING AV FÖRSÖKEN:

Samtliga fyra försök är finansierade
av Skåneförsöken

SAMMANFATTNING

Fyra såtidpunkter, ca 1/15, 1/10, 15/10 och 1/11, med höstvetete i utsädesmängder varierande från 250 till 500 kärnor/m² jämfördes mot sådd av vårsäd vid vårbruket i en skånsk försöksserie som inleddes 2011. Avsikten med försöksserien är att utvärdera lönsamheten i en fortsatt sådd av höstvetete även efter förfrukter med senare skördetidpunkt, som t.ex. potatis eller sockerbetor, jämfört med att vårså dessa sent skördade arealer. Troligen är det första gången som denna frågeställning provas inom svensk försöksverksamhet.

Resultaten från 2012 visar att det med framgång gick att fortsätta så höstvetete hösten 2011 även efter sent skördade förfrukter jämfört med att beså dessa arealer med vårsäd. Skillnaden i avkastning var dock betydligt mindre än vad som var fallet skörden 2011. Av de fyra försöken var tre belägna i det hårt utvintringsdrabbade västra Skåne. I de två försök i västra Skåne som gick att använda har höstvetetet gett en ganska beskedlig avkastning, medan vårsådden gett en lika hög eller högre avkastning. I dessa båda försök ökar höstveteskörden med senare såtidpunkt, med högst avkastning vid sådd i första halvan av november. Försöket på Österlen drabbades inte av utvintring (skyddande snötäcke) och här var avkastningen betydligt högre i höstvetetet jämfört med vårsådden, oberoende av såtidpunkt

på hösten. I Österlenförsöket ökar inte höstveteskörden med senarelagd såtidpunkt, utan högst skörd nås vid sådd kring den 1 oktober (>14 t/ha). En sammanställning av resultaten från två års (2011 och 2012) försök visar att det under dessa två år varit betydligt lönsammare att höstså all areal som varit möjlig även om sådden har flyttats en månad efter normal såtidpunkt. Under båda åren har den högsta avkastningen och lönsamheten uppnåtts vid sådder i oktober. I försöksserien provas 6 utsädesmängder för att få svar på om det är lönsamt att öka utsädesmängden när sådden sker senare än normalt. I försöken skördade 2012 har det inte varit lönsamt att öka utsädesmängden från 350 kärnor/m² förrän sådden kommit in i november och då endast som en måttlig ökning till 400 kärnor/m². Genomgående är det de lägre utsädesmängderna vid respektive såtidpunkt som gett den högre avkastningen och definitivt den högsta lönsamheten. Detta förhållande gäller även för de sammanlagt sju skördade försöken från 2011 och 2012.

INLEDNING OCH BAKGRUND

Årligen lämnas de allra flesta fält där t.ex. sockerbetor eller potatis skördats obesädda fram till vårbruket. Om bärgningen av grödan kunnat skett under någorlunda gynnsamma betingelser befinner sig oftast jorden i det nyskördade fältet i en god struktur, en struktur som det är synd att den inte utnyttjas i större utsträckning för etablering av ny gröda. Mot bakgrund av anført inleddes hösten 2010 i Skåneförsökens regi en försöksserie där fyra såtidpunkter av höstvetete provas mot sådd av vårsäd, i samma försök, vid normalt vårbruk. För att få svar på frågeställningen om en höjning av utsädesmängden, vid senare sådd, provas höstvetetet i ökande utsädesmängder från 250 till 500 kärnor/m². Vårsåden sås i normal utsädesmängd. Sortmaterialet har utgjorts av höstvetesorten Audi, Vinjett vårvetete och Quench vårkorn.

Försöksplanen avser sådd vid fyra tidpunkter under hösten med början i mitten av september som anses vara normal såtidpunkt för höstvet. Under hösten 2010 var det inte möjligt att genomföra den sista sådden kring den 1 november, men novembersådden kunde ske hösten 2011 för skörd 2012.

Med denna försöksserie hoppas Skåneförsöken om några år kunna ge svar på om de som utnyttjar de goda förfrukterna potatis eller sockerbetor för höstsådd när tillfälle ges är vinnare och om i så fall inte betydligt fler borde göra detsamma.

RESULTAT OCH DISKUSSION

I tabell 1 återfinns den fullständiga försöksplanen samt resultaten från 2012. Tabellen innehåller årets avkastningsresultat, i form av den skördade kvantiteten, brutto- och nettointäkt. Nettointäkten fås genom att bruttointäkten minskas med utsädeskostnaden.

Tabell 1. L7-170 2012 Skåne

sådatum ca	gröda	sort	utsädesmängd		avkastning		bruttointäkt		nettointäkt *	
			kärnor/m ²	kg/ha	kg/ha	rel	kr/ha	rel	kr/ha	rel
15 september	höstvet	Audi	250	114	8 320	100	14 721	100	14 245	100
15 september	höstvet	Audi	300	137	8 240	99	14 591	99	14 021	98
15 september	höstvet	Audi	350	160	8 350	100	14 785	100	14 120	99
15 september	höstvet	Audi	400	182	8 320	100	14 721	100	13 960	98
1 oktober	höstvet	Audi	300	137	9 270	111	16 402	111	15 832	111
1 oktober	höstvet	Audi	350	160	9 040	109	16 001	109	15 336	108
1 oktober	höstvet	Audi	400	182	9 030	109	15 983	109	15 223	107
1 oktober	höstvet	Audi	450	205	9 150	110	16 190	110	15 334	108
15 oktober	höstvet	Audi	350	160	9 050	109	16 024	109	15 359	108
15 oktober	höstvet	Audi	400	182	9 100	109	16 107	109	15 347	108
15 oktober	höstvet	Audi	450	205	9 100	109	16 107	109	15 252	107
1 november	höstvet	Audi	350	160	8 940	107	15 818	107	15 153	106
1 november	höstvet	Audi	400	182	9 290	112	16 443	112	15 683	110
1 november	höstvet	Audi	450	205	8 840	106	15 653	106	14 797	104
1 november	höstvet	Audi	500	228	8 850	106	15 670	106	14 720	103
vid vårbruk	vårvet	Vinjett	550	231	8 030	97	15 424	105	14 394	101
vid vårbruk	vårkorn	Quench	350	181	8 810	106	14 410	98	13 656	96

p-värde	0,9991	* nettointäkten beskriver intäkten efter
CV	17,2	avdrag för utsädeskostnaden
LSD	n.s.	

Höstvetesådd efter sockerbetor den 10 oktober 2012 hos lantbrukare Göran Jönsson, St Råby, Lund.

Avkastningen hos höstvetet i årets försök, i motsats till resultaten från 2011, överträffar inte vårsådden oavsett såtidpunkt. Detta gäller för ett medeltal av de tre skördade försöken 2012. De enskilda resultaten från respektive försöksplats uppvisar däremot en betydande skillnad, en skillnad som är relaterad till övervintringssituationen på lokalen. Vintern 2011/12 var mycket mild med tillväxt i grödorna en bit in i andra halvan av januari. Runt den 25 januari började temperaturen att falla snabbt och nederbörden gick över i snö. I kallare områden blev denna snö liggande och bildade vid månadsskiftet ett snötäckte runt 5 cm. I varmare områden av Skåne, främst de sydvästra och västra delarna, smälte snön snabbt undan och dessa områden hade också barmark i början av februari. Under första veckan i februari föll temperaturen i hela området återigen drastiskt, från att ha legat kring 0°C gick nattetemperaturerna ned till som lägst -15°C. I snöfria områden klarade inte höstvetegrödan av det drastiska temperaturfallet utan drabbades av mycket omfattande utvintring. Höstvetet ska i normalfallet överleva -15°C men eftersom grödan hade varit i växt under hela hösten, delvis som t.ex. runt jul 2011 vid höga medeltemperaturer, runt +8-9°C, hade köldhärdeningen troligtvis gått tillbaka. Utvintringsskadorna är mycket tydliga i årets västskånska försök, dels genom att det sist sådda höstvetet (som också är det som utvecklats sig minst vegetativt) avkastar högst, dels genom att vårsådden avkastar i samma nivå eller högre som höstvetet. I sydvästra och västra Skåne hade det alltså varit bättre lönsamhet i att avstå från höstvetesådden hösten 2011 för att istället satsa allt på en lönsammare vårsådd. Ingen kan ju dock förutspå väderleken den kommande vintern varför det är föga realistiskt att avstå från höstsådd. Det är ju dessutom även så att den höstvetet som drabbades värst av utvintring var en som såddes i normal tid. Österlen tillhör de lite kallare områdena av Skåne och här låg snö under den kalla perioden i inledningen av februari. Resultatet från försöket i Borrby 2012 ger därför en helt annan bild än i västra Skåne. I Borrby ger höstvetet en klart högre skörd än vad vårsådden presterar, detta oavsett när höstvetet såtts under hösten. I skydd av ett snötäckte drabbas inte höstvetet heller av någon utvintring

på denna lokal, varför det inte är den senaste såtidpunkten som avkastar bäst. Optimal såtidpunkt på Österlen hösten 2011 för åtminstone sorten Audi var någon gång i början av oktober.

Sammanställs de inledande åren från denna försöksserie visar dock resultaten på att det var riktigt att fortsätta så höstvetet även efter normal såtidpunkt, se tabell 2. Avkastningen i höstvetet är högre än i vårsådden och skiljer sig statistiskt säkert vid de två senare såtidpunkterna.

Lönsamheten har också varit högre i höstvetetodlingen jämfört med vårvetet- eller vårkornodlingen och även här vid de lite senare såtidpunkterna. Fortsätter resultaten i denna försöksserie på den inslagna vägen kommande år måste rekommendationen till lantbrukare bli att fortsätta så under hösten också efter normal såtidpunkt. Lönsamheten är med dagens prissättning sämre i de vårsådda stråsådsgrödorna. I rekommendationen måste givetvis påpekas att sådden måste kunna genomföras under goda betingelser.

I tabell 3 presenteras utvalda egenskaper som såtidpunkten av höstvetet har haft en inverkan på. Övriga egenskaper, vilket också gäller vårsådens, redovisas inte i denna försöksberättelse eftersom det inte föreligger några som helst skillnader mellan de olika försöksleden.

Tusenkorntvikten, vilken är en avkastningsfaktor, minskar med senare höstsådd. Minskningen i tusenkorntvikt förklarar till viss del den något lägre avkastningen i den senaste höstsådden. Stråstyrkan har även den försvagats vid den senare höstvetesådden men ganska marginellt och inte i närheten av liggisådd. Vid så pass stor tidsrymd mellan den tidigaste och senaste höstsådden som en månad skulle klart försevad avmognad vara att vänta vid sista såtiden. Men skillnaden i mognad utgör som mest fyra dagar, enligt graderingarna, en siffra som i praktiken mycket väl skulle upplevas som en vecka. Grödan hämtar alltså in mycket av den senare sådden, så pass mycket att sortskillnader antagligen överskuggar såtidpunkten vid skörd.

Tabell 2. L7-170 2011-2012 Skåne

sådatum ca	gröda	sort	utsädesmängd		avkastning medel 7 försök		bruttointäkt medel 7 försök		nettointäkt * medel 7 försök	
			kärnor/m ²	kg/ha	kg/ha	rel	kr/ha	rel	kr/ha	rel
15 september	höstvete	Audi	250	114	8 490	100	15 025	100	14 550	100
15 september	höstvete	Audi	300	137	8 540	101	15 116	101	14 546	100
15 september	höstvete	Audi	350	160	8 540	101	15 121	101	14 456	99
15 september	höstvete	Audi	400	182	8 600	101	15 227	101	14 467	99
1 oktober	höstvete	Audi	300	137	9 040	106	15 993	106	15 423	106
1 oktober	höstvete	Audi	350	160	8 980	106	15 902	106	15 237	105
1 oktober	höstvete	Audi	400	182	9 060	107	16 029	107	15 268	105
1 oktober	höstvete	Audi	450	205	9 100	107	16 104	107	15 249	105
15 oktober	höstvete	Audi	350	160	8 790	104	15 553	104	14 888	102
15 oktober	höstvete	Audi	400	182	8 940	105	15 821	105	15 061	104
15 oktober	höstvete	Audi	450	205	8 940	105	15 821	105	14 966	103
vid vårbruk	vårvete	Vinjett	550	231	7 070	83	13 569	90	12 539	86
vid vårbruk	vårkorn	Quench	350	181	7 590	89	12 405	83	11 651	80

p-värde 0,0242

CV 14,2

LSD 1 210

* nettointäkten beskriver intäkten efter
avdrag för utsädeskostnaden

Tabell 3. L7-170 2011-2012 Skåne

sådatum ca	gröda	sort	utsädesmängd		tusenkorntvikt medel 7 försök		mognad medel 7 försök		stråstyrka medel 7 försök	
			kärnor/m ²	kg/ha	g/1000 k	rel	dagar	rel	%	rel
15 september	höstvete	Audi	250	114	44,7	100	315	100	93	100
15 september	höstvete	Audi	300	137	43,9	98	316	100	92	100
15 september	höstvete	Audi	350	160	44,4	99	314	99	92	100
15 september	höstvete	Audi	400	182	44,9	100	314	99	93	100
1 oktober	höstvete	Audi	300	137	43,5	97	318	101	93	100
1 oktober	höstvete	Audi	350	160	43,9	98	318	101	92	99
1 oktober	höstvete	Audi	400	182	44,2	99	318	101	92	99
1 oktober	höstvete	Audi	450	205	44,1	99	317	100	92	100
15 oktober	höstvete	Audi	350	160	42,7	95	316	100	90	97
15 oktober	höstvete	Audi	400	182	42,6	95	316	100	88	95
15 oktober	höstvete	Audi	450	205	43,0	96	317	100	89	96

p-värde 0,0000

CV 2,0

LSD 0,9

0,0343

0,9

3

0,0066

2,9

3